Ny gjødselbrukforskrift

Nye krav, og litt om tiltak

Illustrasjonsbilete: Øyvind Vatshelle

Øyvind Vatshelle
Fagdag bonden, gjødsla og vatnet
Alver

Statsforvaltaren i Vestland

LOVDATA

Søk etter lover, forskrifter, dommer, stortingsvedtak Søk

Logg inn

Forskrift om lagring og bruk av gjødsel mv

Innholdsfortegnelse

Forskrift om lagring og bruk av gjødsel mv.

Dato	FOR-2025-01-29-115
Departement	Helse- og omsorgsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Landbruks- og matdepartementet
Ikrafttredelse	01.02.2025, 01.01.2026, 01.01.2027, 01.01.2030
Endrer	FOR-2003-07-04-951
Hjemmel	LOV-1981-03-13-6-§9, LOV-1981-03-13-6-§81, LOV-1981-03-13-6-§82, LOV-1995-05-12-23-§3, LOV-1995-05-12-23-§11, LOV-2003-12-19-124-§5, LOV-2003-12-19-124-§6, LOV-2003-12-19-124-§7, LOV-2003-12-19-124-§9, LOV-2003-12-19-124-§11, LOV-2003-12-19-124-§12, LOV-2003-12-19-124-§14, LOV-2003-12-19-124-§15, LOV-2003-12-19-124-§17, LOV-2003-12-19-124-§18, LOV-2003-12-19-124-§23, LOV-2003-12-19-124-§33, FOR-2003-12-19-1790, LOV-2011-06-24-29-§8 [–] Skjul
Kunngjort	04.02.2025 kl. 14.35

Hjemmel: Fastsatt av Klima- og miljødepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet 29. januar 2025 med hjemmel i lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 9, § 81 og § 82, lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova) § 3 og § 11 første ledd, lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv (matloven) § 5, § 6, § 7, § 9, § 11, § 12, § 14, § 15, § 17, § 18, § 23 og § 33, forskrift 19. desember 2003 nr. 1790 om myndighetsfordeling etter lov om matproduksjon og mattrygghet mv. og lov 24. juni 2011 nr. 29 om folkehelsearbeid (folkehelseloven) § 8 andre ledd.
EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg XX kap. II nr. 13b (direktiv 91/676/EØF) og kap. V nr. 32 (direktiv 86/278/EØF som endret ved forordning (EU) 2019/1010).

Kapitteloversikt:

Kapittel 1. Innledende bestemmelser (§§ 1 - 3)
Kapittel 2. Krav til oppsamling og lagring av organiske gjødselvarer (§§ 4 - 13)
Kapittel 3. Krav til bruk av gjødselvarer (§§ 14 - 21)
Kapittel 4. Særlige bestemmelser om bruk av gjødselvarer med avløpsslam (§§ 22 - 23)
Kapittel 5. Særlige bestemmelser om bruk av gjødselvarer der bruken reguleres ut fra gjødselvarens tungmetallinnhold (§§ 24 - 25)
Kapittel 6. Krav til plan og dokumentasjon (§§ 26 - 29)
Kapittel 7. Tilsyn, klage, straff mv. (§§ 30 - 34)
Kapittel 8. Ikrafttredelse, overgangsregler og endring av forskriften (§§ 35 - 37)
Vedlegg 1: normtall for forventet mengde fosfor (P) per individ av ulike dyreslag
Vedlegg 2: normtall for forventet mengde nitrogen (N) per individ av ulike dyreslag

Innhald

1. Tidlegare spreiefrist på hausten
2. Krav til lagring, fôringsplass mm.
3. Krav til max-gjødsling med fosfor
4. Godkjenning for å gjødsle innmarksbeite
5. Avstand til vassdrag
6. Gjødslingsjournal og dokumentasjon
   Gjødslingplan og jordprøver

Forskrifta gjeld alle gjødselslag, inkl. mineralgjødsel

Kommunen har mindre myndigheit til dispensasjonar

Betre oppfølging av regelverket

Foto: Lovdata

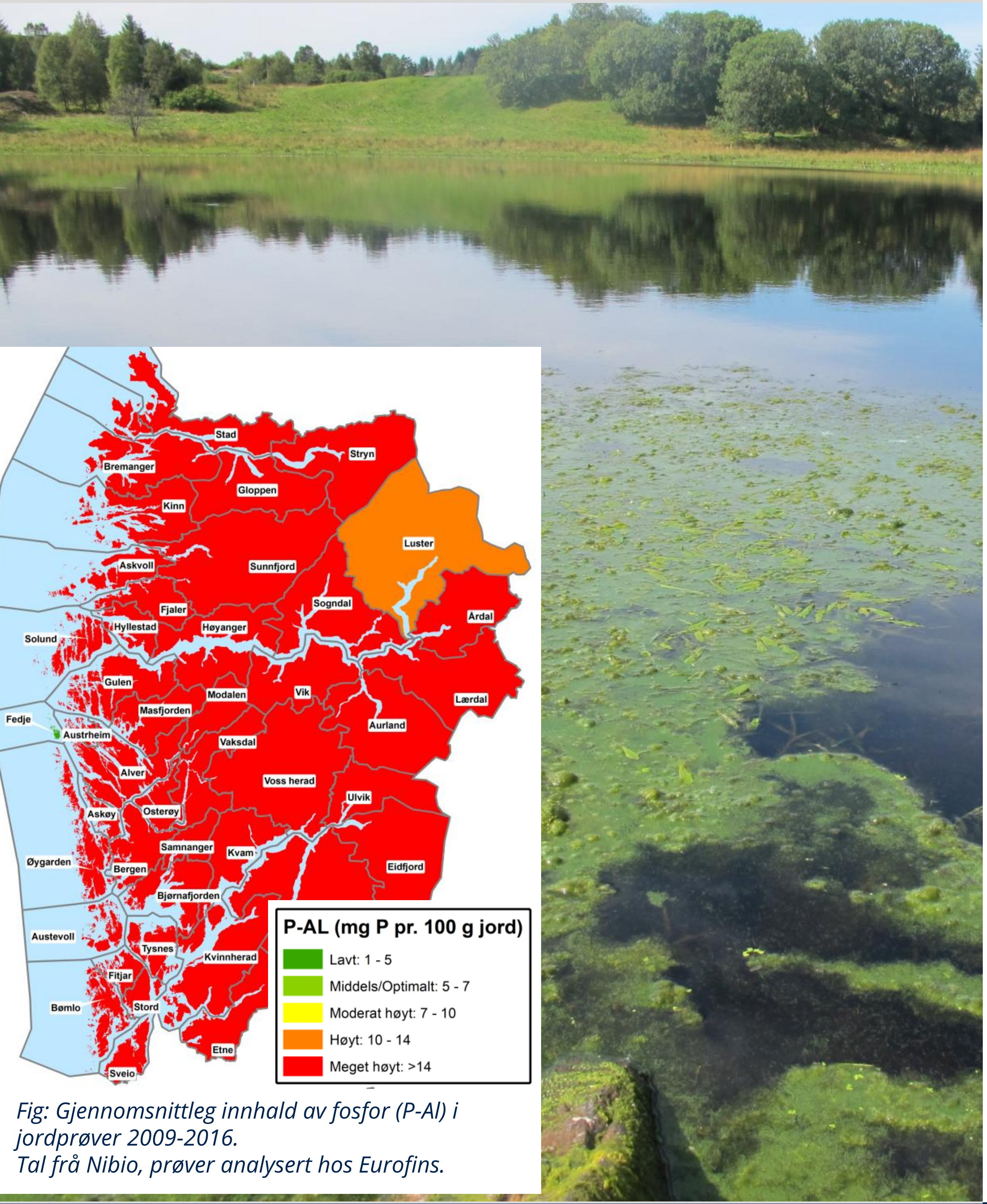

Fig: Gjennomsnittleg innhald av fosfor (P-Al) i jordprøver 2009-2016.
Tal frå Nibio, prøver analysert hos Eurofins.

Grunnar til nytt, strengare regelverk

Mykje har endra seg
Førre forskrift var gamal

- Gjødsling, husdyrproduksjon, utstyr
- Miljøkrav: vasskvalitet, biomangfald, klima
- Ressursutnytting: få mest mogleg ut av næringsstoffa

Det er fosforoverskot i drifta
Fosforoverskot havner i jorda
Fosfor i ferskvatn gir algevekst og dårleg vasskvalitet

Foto: Kjersti Isdal / Kart: Statsforvaltaren i Vestland

© Statsforvaltaren i Vestland

Døme kart, sjå plansjar til slutt

Vassdrag med dårleg vasskvalitet, der næringsavrenning frå jordbruket er medverkande årsak. Vann-Nett og fylkesatlas 2025

Etter vassprøver, kan vere fleire plassar.

Foto: Kjersti Isc

© Statsforvaltaren i Vestland

1. Spreiefrist og lagerkapasitet

Foto: :Altifilm / landbrukskontoret i Alver

Spreiefristar for gjødsel og pressaft i Vestland

- ✓ Seinast 15. september
  Overgang 2026: 1. nov. dersom nedmolding. Ikkje tilrådd, søk heller dispensasjon!
  Overgang 2027-28*) 1. nov. dersom nedmolding. Ikkje tilrådd, søk heller dispensasjon!
- ✓ Tidlegast 1. mars
  Overgang 2026: 15. februar
- ✓ Slått, beiting eller etablering av plantevekst etter siste spreiing!
  Kan innebere at siste gjødsling må vere imidten av august?!
  Overgang 2027-28*) Ikkje «haustekrav»
- ✓ Lagerkapasitet min. 8 mnd produksjon, og fram til lovleg spreiing
- ✓ Statsforvaltaren kan gi dispensasjonar berre i særskilte tilfelle

**) Overgang 2027-28 gjeld berre føretak som hadde knapp lagerkapasitet då forskrifta blei innført. Gjeld ikkje ved ombygging til lausdrift / ombygging som aukar gjødselmengda.*

Lite lagerkapasitet i gjødselkum, Vestland

Tabell 5-2: Gjennomsnittlig antall måneder med lagerkapasitet til inneføring i 2020 etter fylke. Kilde: SSB (upublisert).

Fylke	Gjødselkjeller for bløtgjødsel (måneder)	Gjødselkum/lagune for bløtgjødsel (måneder)
Rogaland	11	9
Møre og Romsdal	11	9
Nordland	11	9
Viken og Oslo	11	10
Innlandet	11	10
Vestfold og Telemark	11	10
Agder	12	10
Vestland	12	8
Trøndelag	11	9
Troms og Finnmark	12	10
Hele landet	11	9

Gjennomsnitt er 8 mnd, mange har mindre

Kjelde: Nibio rapport 8 (47). Foto: Statsforvaltaren i Vestland

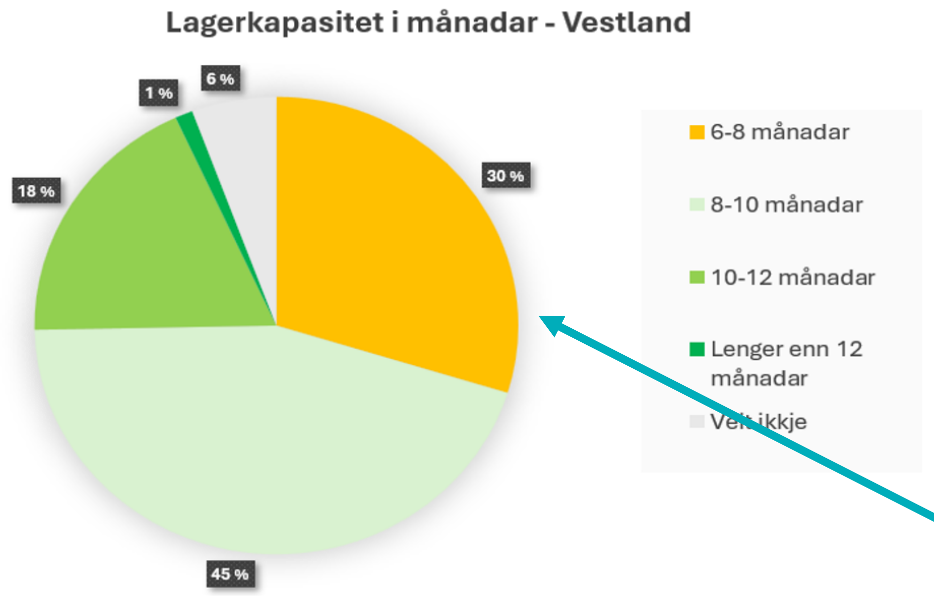

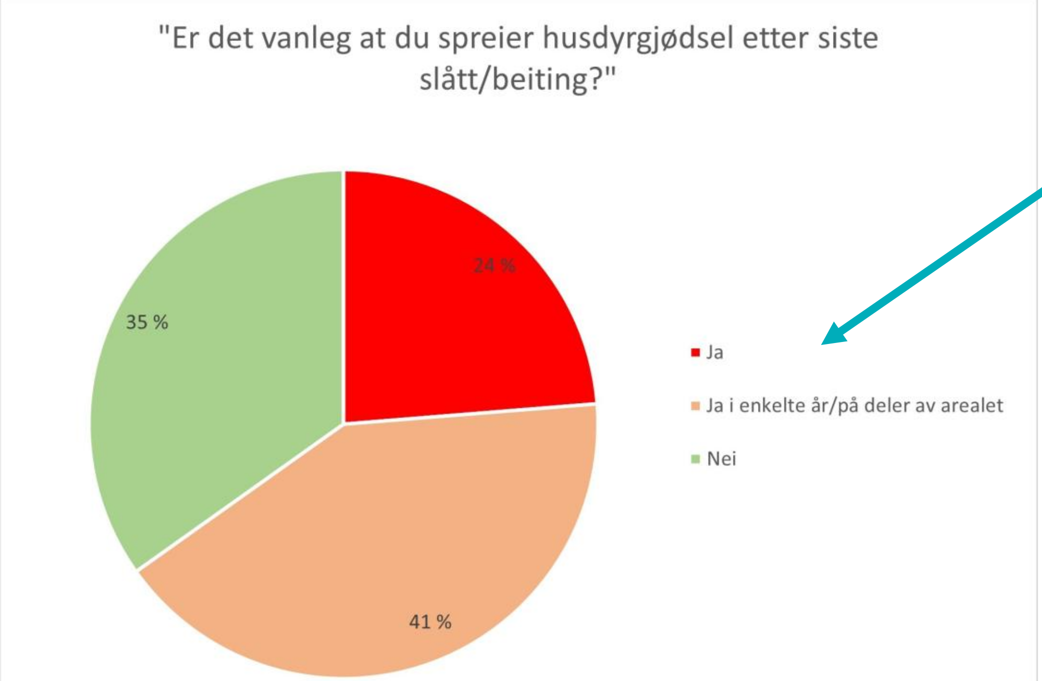

Vestland manglar gjødsellager

Spørjeundersøking, svar frå 334 bønder i Vestland, feb 2025
91 % mjølk, 5 % gris/fjørfe, 4 % kombinasjon

- 30 % har mindre enn 8 mnd lagerkapasitet
- 65 % spreier gjødsel etter siste hausting

Foto: Statsforvaltaren i Vestland

Når kan du spreie gjødsel på småfebruk

- ✓ Same krav: spreie før 15. sept (§§ 15, 36)
- ✓ Dersom behov for sein haustspreiing av fastgjødsel: må søkje Statsforvaltaren om dispensasjon frå fristen. (§ 32)
- ✓ Lagring av *tørr* småfegjødsel i haugar på bøen gjennom vinteren, spreidd til våren, *kan* vere mogleg dersom (§ 8):
  - Ikkje på flaumutsett område
  - Ikkje i bakke med avrenning til kanal/bekk/elv
  - Slik at regnvatn ikkje renn gjennom haugen
  - Tilrådd: små haugar til bruk på plassen

Foto: Norsk landbruksrådgiving. / Øyvind Vatshelle

2. Oppsamling og lagring av husdyrgjødsel og silopressaft

Foto: :Kari des Bouvrie

5. Husdyrgjødsel og silopressaft, døme

- Nytt fjøs/gjødsellager/silo vekke frå vassdrag (§ 4)
- Fjerne gjødsel frå permanent fôringsplass, luftegard mm (§ 6)
- Kommunen skal ikkje lenger godkjenne før bruk av gjødsellager / silo (§ 7)
- Blir snart innført krav til dekke over lager for grisegjødsel.
- Max 3 år lagring av hestegjødsel mm. (§ 8)
- Oppsamling av pressaft òg frå bakkesilo / plansilo (§ 9)
- Rundballar skal ikkje lagrast på flaumutsett område, og i god avstand frå drenerings-system, vassdrag og sjø (§ 9)
- Ny driftsbygningar skal ha oppsamling av vaskevatn (§ 10)

Foto: Øyvind Vatshelle

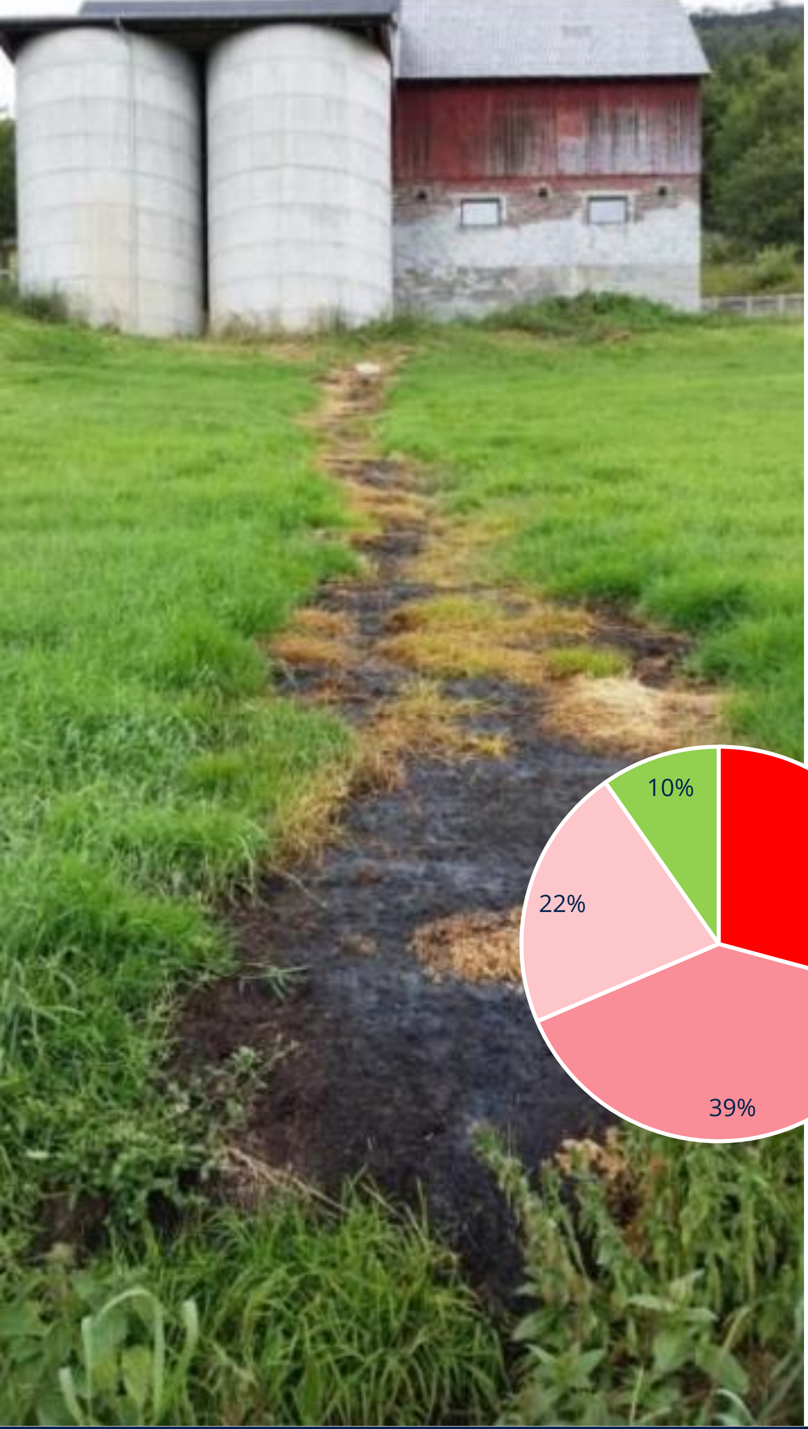

Gjødsellager og silo skal vere tett

Spørjeundersøking i hovudsak mjølkebønder Februar 2025. 334 svar.

Eldste grassilo i bruk

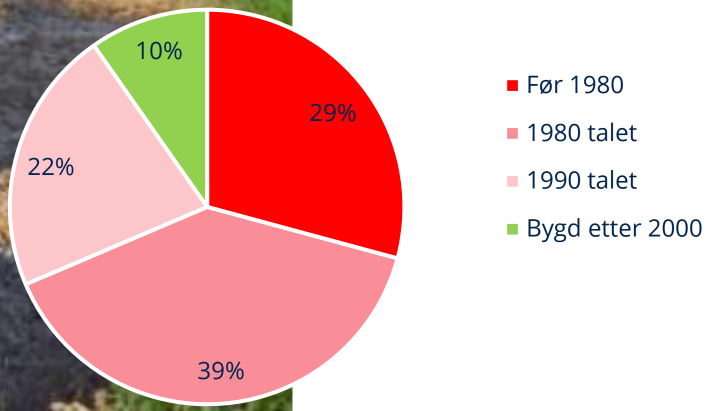

- 58 % har gamal gjødselport
- 39 % har silopressaft i gjødselkjeller
- 31 % nyttar gamalt gjødsellager på leigejord
- 29 % nyttar silo frå før 1980, eldre enn 45 år gamal
- 13 % har gjødselkum i duk / stål

Foto: Anders W. Yri, Asplan Viak / figur: Statsforvaltaren i Vestland

Råd ved bygging av gjødsellager og silo

- byggteknisk kvalitetssikring

- Drenering rundt lageret, med inspeksjons-kum for kontroll av moglege lekkasjar
- Tappekran skal ha dobbelt og låsbar sikring
- Luker skal vere sikra med lås
- Tappeplass skal vere utforma slik at ein unngå forureining
- Lager, portar og utstyr skal vere godkjend i høve Norsk Standard / andre godkjennings-ordningar
- Stor nok kum for oppsamling av pressaft
- Lager på leigejord: Leigeavtale på minst 10 år

Foto: Per Bjorland / Maya Runde Stølen, prosjekt frivillige tiltak i landbruket, (Jæren), silosaftprosjektet

© Statsforvaltaren i Vestland

3. Kor mykje gjødsel

Foto: :Norsk landbruksrådgiving

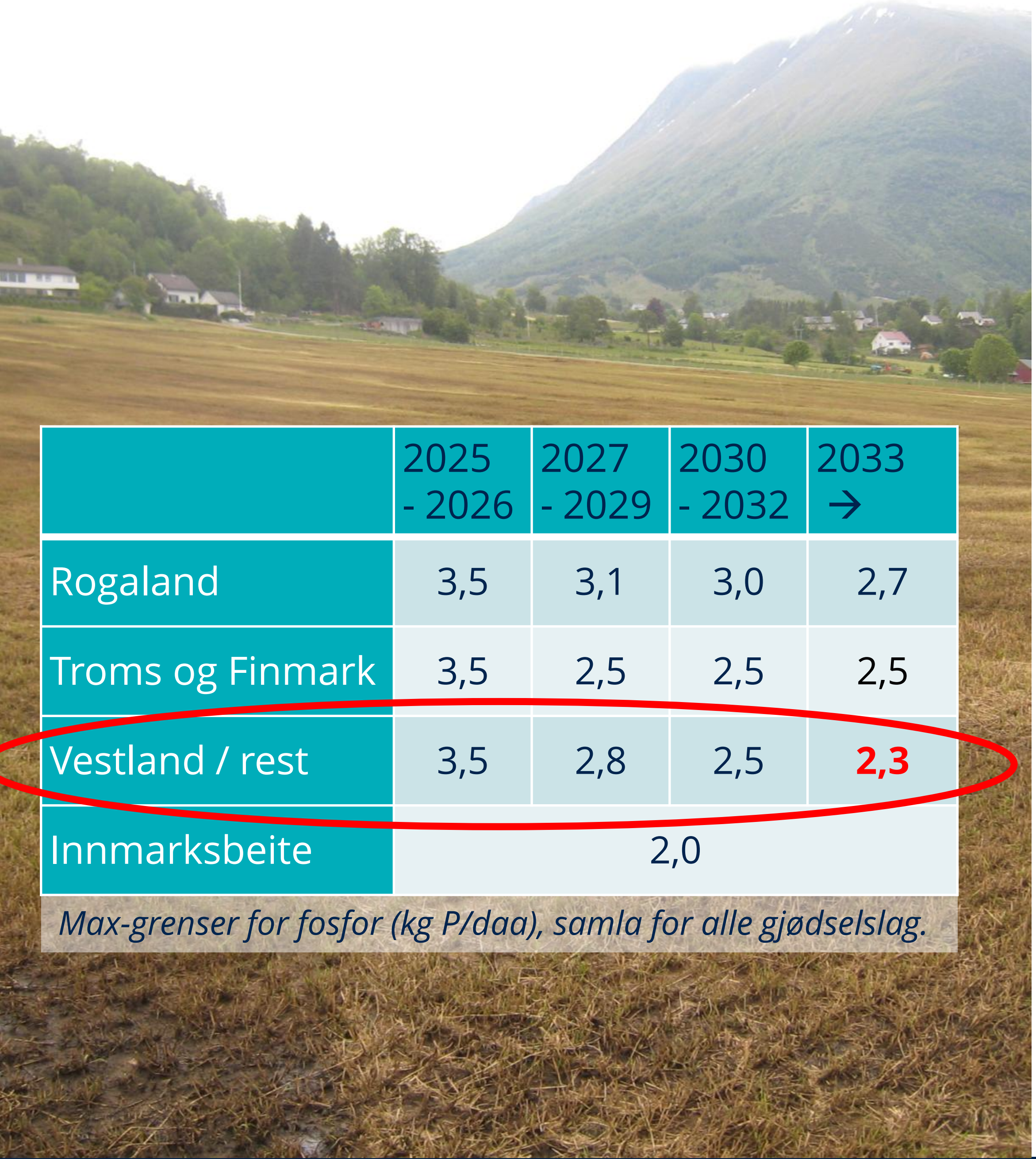

	2025 - 2026	2027 - 2029	2030 - 2032	2033 →
Rogaland	3,5	3,1	3,0	2,7
Troms og Finmark	3,5	2,5	2,5	2,5
Vestland / rest	3,5	2,8	2,5	**2,3**
Innmarksbeite	2,0			

Max-grenser for fosfor (kg P/daa), samla for alle gjødselslag.

Kor mykje fosfor kan du spreie (§ 20)

Fosforgrensa gjeld for sum av all tilført gjødsel; organisk gjødsel og mineralgjødsel. For føretak som produserer / brukar meir enn 75 kg P:

Trinnvis innskjerping frå no, fram mot 2033.

Alt 1 Følgjer grensa
Alt 2 Balansegjødsling: differansen mellom P inn og P ut må ikkje overstige 1:1

Kan bruke meir fosfor til særleg fosforkrevjande vekster (potet og grønsaker), men ikkje over 3,5 kg utan dispensasjon

Foto: Norsk Landbruksrådgiving

Fosforgrensene er eit kompromiss

- ✓ Mykje svakare P-gjødsling enn i dag
- ✓ Likevel lovleg med sterkare P-gjødsling enn behov

Dokumentasjon 2023/Planlagte gjødslinger

1 Nord og sør av tunet **65,7 daa** **Eng, 2gj./2sl.** **Siltig mellomsand**
Jordanalyse 2014: pH=5,[illegible] P-Al=21 K-Al=12 KHNO3=33 Leire=0 Mold=4
Beregnet 2023: pH=5,5 K-Al=12

Forgrøde: Eng, 2gj./2sl.	Avling: 800	**Behov**	**N:**	**22,4**	**P:**	**1,4**	**K:**	**20,7**	**S:**	**2,9**
		Tilført	**N:**	**23,2**	**P:**	**3,0**	**K:**	**17,0**	**S:**	**2,2**
	Husdyrgjødsel Tot-N		**N:**	**17,0**						

Vår
3 tonn Blautgjødsel, storfè
35 kg OPTI-NS™ 27% (4S)

Etter 1. høsting
2 tonn Blautgjødsel, storfè
25 kg OPTI-NS™ 27% (4S)

Foto: Martin Søgnen, Statsforvaltaren i Vestland

Fosforgrensa i praksis
Husdyrgjødsla må bli spreidd på mykje meir areal

	2024 **Gamal forskrift om gjødselvare** **4 daa/GDE**				**Frå 2033** **Gjødselbrukforskrift** **2,3 kg P/daa**			
	Dyretal	**GDE**		**Arealbehov**	**Fosfor**	**Fosfor**	**Arealbehov**	**Auka arealbehov**
	stk	**dyr/GDE**	**daa/dyr**	**daa**	**kg/stk**	**kg/år**	**daa**	%
Verpehøns	7500	100	0,040	**300**	0,12	900	**391**	30
Slaktekylling 32-38 dg	280000	1750	0,002	**640**	0,0086	2408	**1 047**	64
Slaktekylling 40-45 dg	280000	1750	0,002	**640**	0,0116	3248	**1412**	121
Sau	200	7	0,571	**114**	**2**	400	**174**	52
Sau 4 av 12 mnd i utmark	200			**76**			**116**	52
Avlsgris	105	3	1,333	**140**	8,1	850	**370**	164
Slaktegris	2100	20	0,200	**420**	0,37	777	**338**	-20
Mjølkeku	50	1	4,000	**200**	15	750	**326**	63
Ungdyr	30	3	1,333	**40**	5	150	**65**	63
Ammeku	25	1,5	2,667	**67**	8	200	**87**	30

© Statsforvalteren i Trøndelag

Fosforkalkulator på nett (landbruksdirektoratet)

Til instruks

Hvis region og periode ikke velges ligger dagens krav på 3,5 kg P pr daa til grunn (men med nye faktorer for husdyrhold).
Har du lagt inn tall og endrer på Region MÅ du også foreta et nytt valg av periode.

Forskrift om lagring og bruk av gjødsel mv.

Region : Alle fylker utenom Rogaland, Troms og Finnmark **Periode :** 01.01.2027 – 31.12.2029

01.01.2025 – 31.12.2026
01.01.2027 – 31.12.2029
01.01.2030 – 31.12.2032
01.01.2033

Tillatt mengde P i regionen for 01.01.2027 – 31.12.2029 er 2,8 kg/daa for fulldyrka og overfl.dyrka jord.

Husdyr fra søknad om produksjonstilskud

Dyr	Kode	Dyreslag	Faktor	1. okt		
Storfe		Melkekyr: avdrått under 7 tonn=>				
	120	Melkekyr: avdrått 7 – 9,5 tonn	15,00	33	31	480
		Melkekyr: avdrått over 9,5 tonn=>				
	121	Ammekyr, kalvet de siste 15 måneder	8,00			
	119	Ungdyr, slaktevekt 320 kg v/ 18 mnd	5,00	40	39	198
Sauer	145	Søyer, født i fjor eller tidligere	2,00		25	50
	146	Værer, født i fjor eller tidligere	2,00			
	139	Melkesau, født i fjor eller tidligere	2,00			
Geit	140	Melkegeiter	2,00			
	142	Ammegeiter	2,00			
Hester	115	Hester, under 3 år (i avl eller ikke)	5,00			
	116	Hester, 3 år og eldre (i avl eller ikke)	7,50			
	193	Hester i pensjon. Ant. beiteuker :				
Griser	155	Avlspurker, minst ett kull	8,10			
	155	Purkering*: avlspurker i nav	2,40			
	155	Purkering*: avlspurker i satellitt	14,30			
	158, 159	Unggris til avl	0,53			
	Lev.data	Solgte ungpurker/råner >50 kg/>15 uker	0,53			
	184 el. Lev.data	Slaktegris: vekt < 130 kg	0,37			
		Slaktegris: vekt > 130 kg				
Fjørfe	161	Verpe- og rugehøner, > 20 uker	0,120			
		Avlsdyr høner (slaktekyllingmødre)	0,250			
	168	Avlsdyr gjess	0,250			
	168	Avlsdyr ender	0,250			
	168	Avlsdyr kalkun	0,250			
	185	Livkylling, påsatt til verpehøns	0,014			
	186	Sl.kylling vokser raskt (levendevekt) <2,3 kg	0,009			
		Sl.kylling vokser raskt: > 2,3 kg				
		Sl.kylling vokser sakte <2,5 kg	0,012			
		Sl.kylling vokser sakte > 2,5 kg				
	188	Slaktekalkuner: slaktevekt inntil 9 kg	0,106			
	187	Slakteender	0,025			
	189	Slaktegjess	0,025			
		Sum fosfor på gården pr. år fra husdyr:				728

* For avlspurker, satellitt i purkering: beregnet 1,22 årspurker per avlsdyr, 2,2 kull per purke og 6,5 innsett per dyreplass per år. 2/3 av totalt föropptak (gjødsla) er i satellitt og 1/3 i nav.

Beite utenom godkjent spredeareal

Ant. dyr	Uker	Timer	Sum P
31	5	12	22,4
39	5		18,8
25	11		10,6
Sum P ved beite utenom spr.areal			51,7

Mineralgjødsel

Type	Mengde (kg)	Sum P
NPK 25-2-6	5 400	86,4
Biorest. % P		
Sum P fra mineralgjødsel		86,4

Godkjent spredeareal

Eierskap (PT)	Automatisk godkjent: Fulldyrka jord (daa)	Overfl.dyrka jord (daa)	Sum P	Godkjent netto innmarksbeite: Husdyr- og mineralgj. (daa)	Mineralgjødsel (daa)	Sum P
Egen jord	60	20	224 kg P			
Leid jord	90	30	336 kg P			
Sum	150	50	560 kg P			

Oppsummering			Sum P
P på godkjent spredeareal	fulldyrka og overfl.dyrka	560 kg P	560 kg P
	godkj. netto innmarksbeite		
+ Reduksjon beite utenom godkjent spredeareal			52 kg P
- Disponibelt P	fra husdyr	728 kg P	814 kg P
	disponibel mineralgjødsel	86 kg P	
= Netto fosfor			-202 kg P

Du må bortskaffe (nabosamarb., biogass ol.) **202 kg P**

Dette tilsvarer 72 dekar fulldyrka/overflatedyrka jord eller 101 dekar netto innmarksbeite.

Egne kommentarer

Alle bør rekne situasjonen på eige føretak!

Har eg nok spreieareal for eigen husdyrgjødsel?
Kor mykje manglar?

Ein kan sjå korleis ulike tiltak slår ut, til dømes:

- ❑ leige av areal
- ❑ å kutte ut mineralgjødsel med fosfor

Kva blir situasjonen fram i tid, når krava blir strengare.

Tips: velg region og periode

Teoretisk* spreieareal for kvart føretak

Landbruksdirektoratet
Eanandoallodirektoráhtta

Fylke	Kommune	Søknadsomgang
VESTLAND	ALVER	2024

Org. nummer	Navn	Spredeareal som mangler/Spredeareal man har ekstra 2025-2026 (daa)	Spredeareal som mangler/Spredeareal man har ekstra 2033--> (daa)
		569	865
		393	598
		378	577
		254	410
		266	404
		157	335
		166	300
		99	150
		89	137
		-8	131
		-67	127
		69	105
		28	97
		52	84
		2	80
		32	73
		48	73
		28	72
		-2	65

Raud	= manglar spreieareal
Grøn	= ledig spreieareal

	2027	2033
Rogaland	890	1030
Trøndelag	430	590
Innlandet	420	590
Vestland	350	490
Resten av landet	680	940
SUM	**2770**	**3640**

Tal føretak som får for lite spreieareal, teoretisk
Kjelde: Nibio Rapport 10 (52), tabell 27-30

* Betre situasjon dersom:
- Bruk av husdyrgjødsel innmarksbeite
- Beitetid i utmark / fjellbeite
- Gjødsel blir gitt vekk

* Verre situasjon dersom:
- Ikkje husdyrgjødsel på alt areal
- Høgare avdrått enn 9,5 tonn (meir fosfor i gjødsla)
- Mineralgjødsel med fosfor, eks 25-2-6 / 22-2-12

Foto:

Teoretisk* spreieareal for utvalde kommunar (daa) ved innskjerpa krav til fosforgjødsling

Sjølv om det er nok spreieareal i kommunen, er det ikkje sikkert at det ligg i rimeleg køyreavstand eller at det kan brukast!

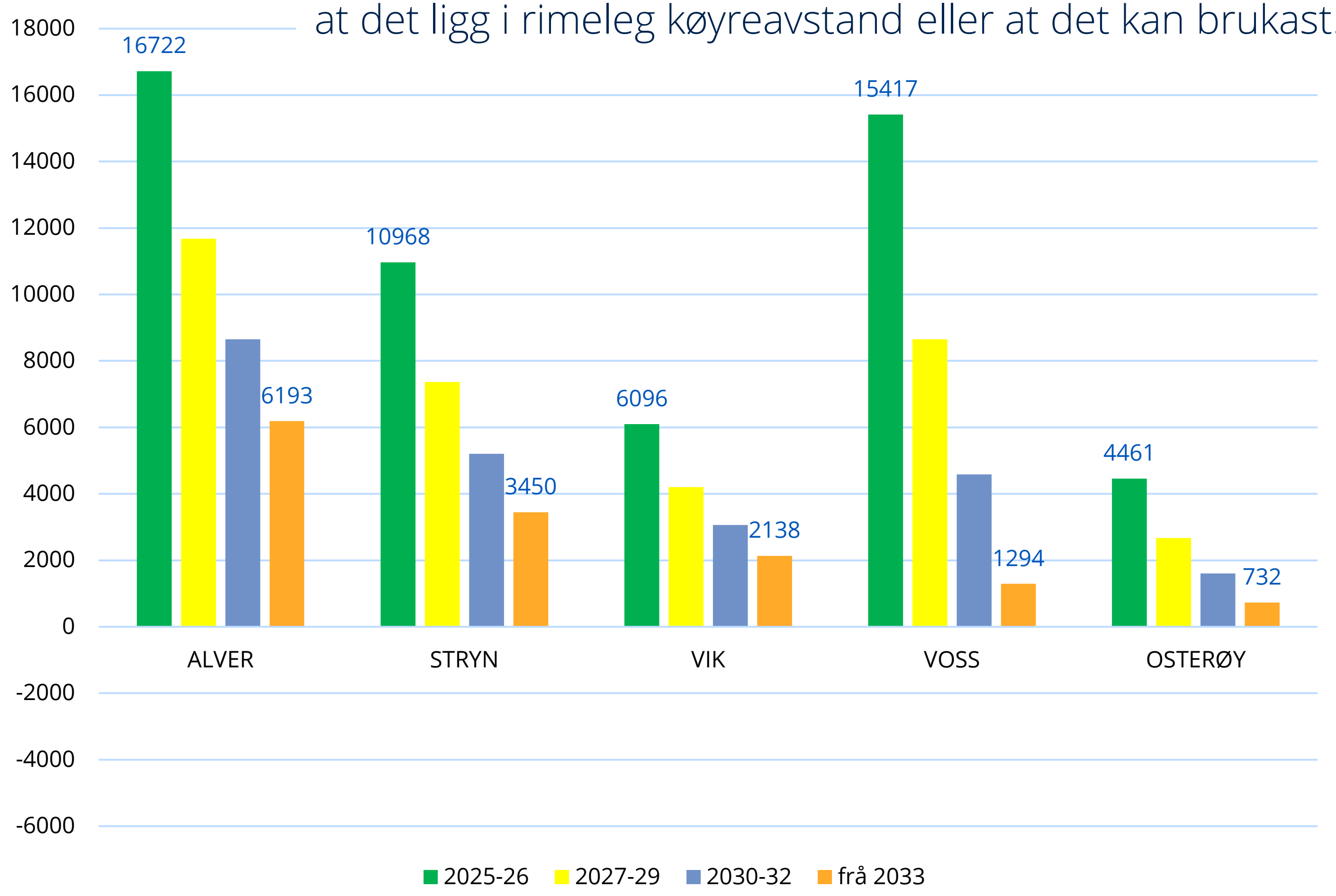

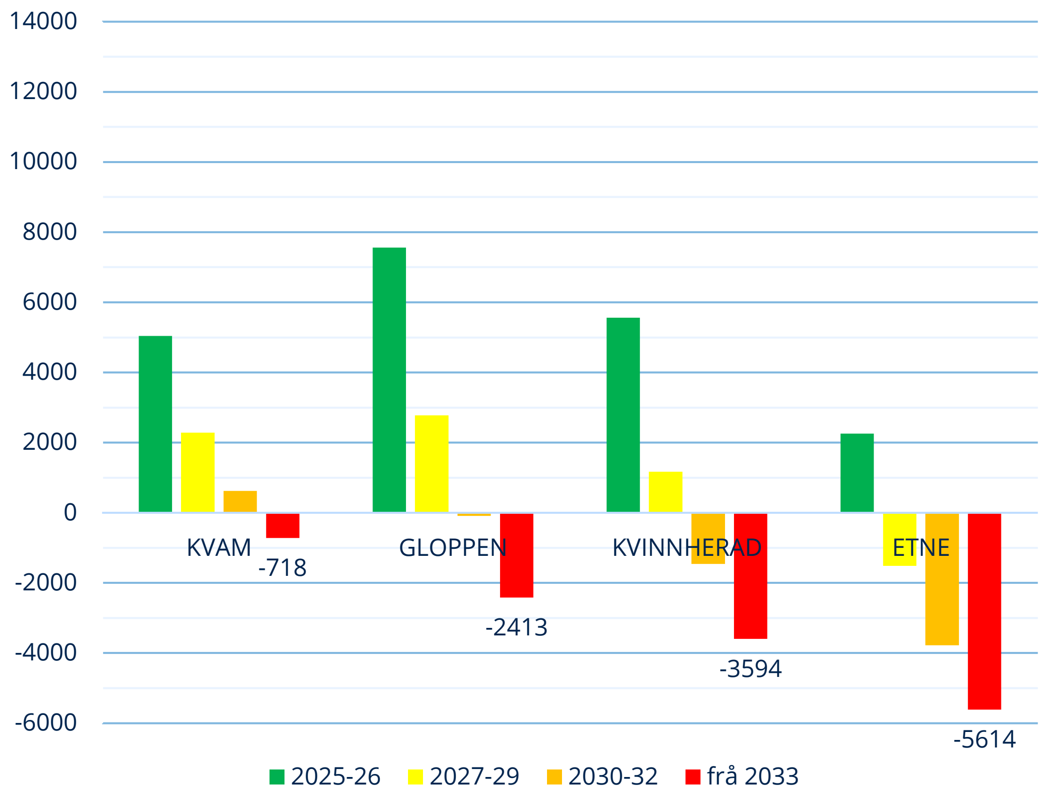

Konsekvensar og aktuelle tiltak

Mjølkebruk, svin og fjørfe:

- ❑ Meir og lengre transport av husdyrgjødsel
  - Til leigejord og innmarksbeite
- ❑ Behov for meir spreieareal:
  - Kjøpe, leige, nydyrking, lage nye innmarksbeite.
- ❑ Gje vekk / selje husdyrgjødsel
  - Til bønder med behov. Meir N-gjødsel for å få same avling. Til biogassanlegg?
- ❑ Mineralgjødsel utan fosfor
- ❑ Balansegjødsling og meir husdyrgjødsel
  - Få store avlingar, Mindre (fosfor i) kraftfôr?
- ❑ Meir beiting i utmark = mindre gjødsel
- ❑ Siste utveg: redusere dyretalet!

Sauebruk:

- ❑ Evt. fordele sauemøkka på større areal
- ❑ Passe på fosforgrenser og -behov ved evt. mottak av husdyrgjødsel / biorest

Foto: Øvst: Øyvind Vatshelle. Nedst: Norsk Landbruksrådgiving

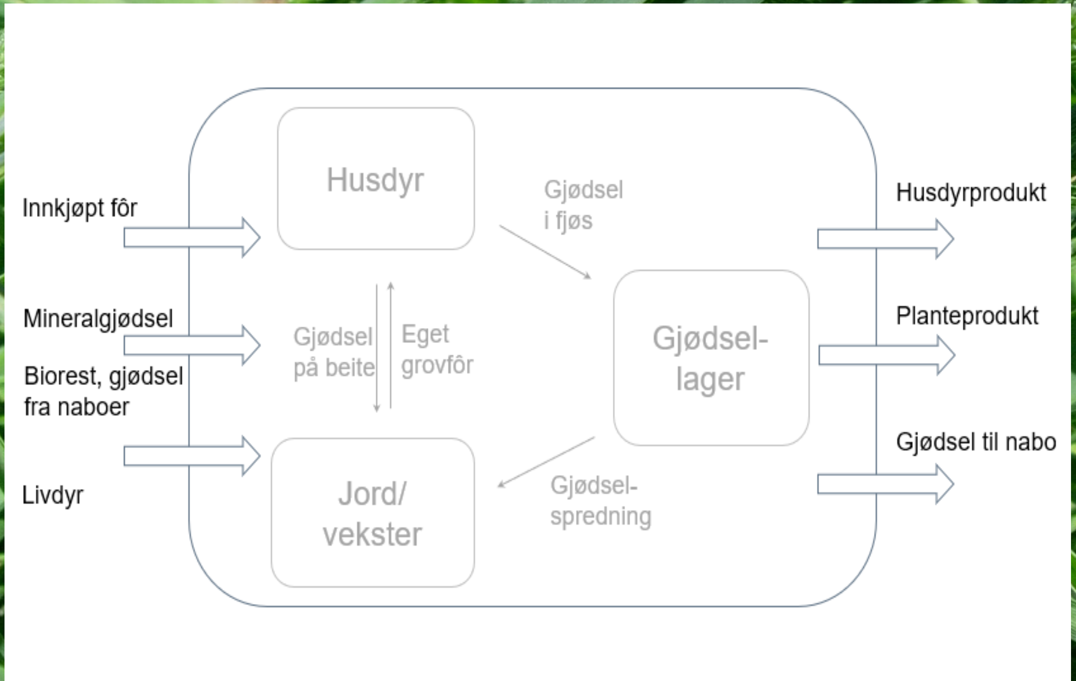

Balansegjødsling frå 2027

Eit unntak frå fosforgrensene, som *kan* vere aktuelt dersom ein tek så store avlingar at fosforbehovet er høgare enn grensa.

Fosforrekneskap: differansen mellom fosfor inn og fosfor ut må ikkje overstige 1:1

Retningsliner / utrekning blir klart hausten 2026. Nytt: blir vurdert om det skal bli rekna på teignivå heller enn gardsnivå

Må melde til kommunen.
Jordprøver max 4 år gamle.
Framleis max 3,5 kg fosfor pr dekar.

Foto: Figur: Landbruks- og matdepartementet / Foto: Øyvind Vatshelle

© Statsforvaltaren i Vestland

Unntak frå fosforgrensene

Potet og grønsaker (§ 21)

- Er særleg fosforkrevande
- Kan gjødsle etter behov sterkare enn fosforgrenser dersom:
    - det blir rapportert inn til nasjonalt register (når det er klart)
    - det blir gjort tiltak for å avgrense forureining
    - jordprøver er max 4 år gamle

Foto: Kari Bysveen, NLR

Sterkare gjødsling på noko areal er mogleg

1. Ved å gjødsle tilsvarande mindre på anna areal
   Fosforgjødsling meir enn 10 % over grensa må vere grunngitt i gjødslingsplan, **med t.d avlingsnivå**

2. Ved å søkje Statsforvaltaren om dispensasjon til sterkare P-gjødsling
   Til dømes ved nydyrking / dokumentert behov for meir fosfor enn grensa for å ta ut venta avling.

3. Når du har lite husdyrgjødsel sjølv, men tek imot organisk gjødsel
   Du kan gjødsle meir det året du tek imot gjødsel. Fosforgrensa gjeld då som gjennomsnitt over 3 år.

Foto: Øyvind Vatshelle

© Statsforvaltaren i Vestland

Å lage nye innmarksbeite etter hogst

- **Skoglova: Fritak frå foryngingsplikta for å omdisponere skog til beite.**
  I dag: kommunen kan gi fritak etter hogst
  Forslag til endra skoglov: søknad *før* hogst

- **EU si avskogingsforordning frå 30.12.2026**
  Kan bli ulovleg å omsetje tømmer mm.
  frå avskoga areal

Foto: Øyvind Vatshelle

© Statsforvaltaren i Vestland

Kan biogassanlegg bli til nytte for bonden?

	Årleg mengd (tonn)	Fosfor (tonn)	Behov spreie-areal 2033
Matavfall mm.	10 500	10	4 350 daa
Husdyrgjødsel	27 000	16	7 000 daa
Fiskeensilasje og fiskeslam	17 700	65	28 000 daa
Total		**91**	40 000 daa

Døme på fosforkjelder for eit biogassanlegg

Landbruket i Vestland har ikkje ledig spreie-areal for fosfor frå fiskeoppdrett og matavfall!

Ønskje:

- Bidra til omfordeling av gjødsel på garden
- Bonden kan levere husdyrgjødsel, og få tilbake mindre fosfor (men like mykje nitrogen)
- Flytande biorest blir brukt til lokalt landbruk
- Fast biorest med meir fosfor blir brukt til gjødselprodukt, for «eksport»

Det kan bli utfordrande å gi mindre fosfor tilbake til landbruket dersom:

- anlegget tek imot mykje fosfor frå andre kjelder
- anlegget får ikkje separert nok fosfor ut med fast biorest

Det er ikkje enno utvikla gjødselprodukt frå fast biorest.

Inga løysing å lage jordblanding, jordforbetring, biokull eller å dumpe!

Foto: og tabellar: Statsforvaltaren i Vestland

© Statsforvaltaren i Vestland

4. Gjødsling på innmarksbeite

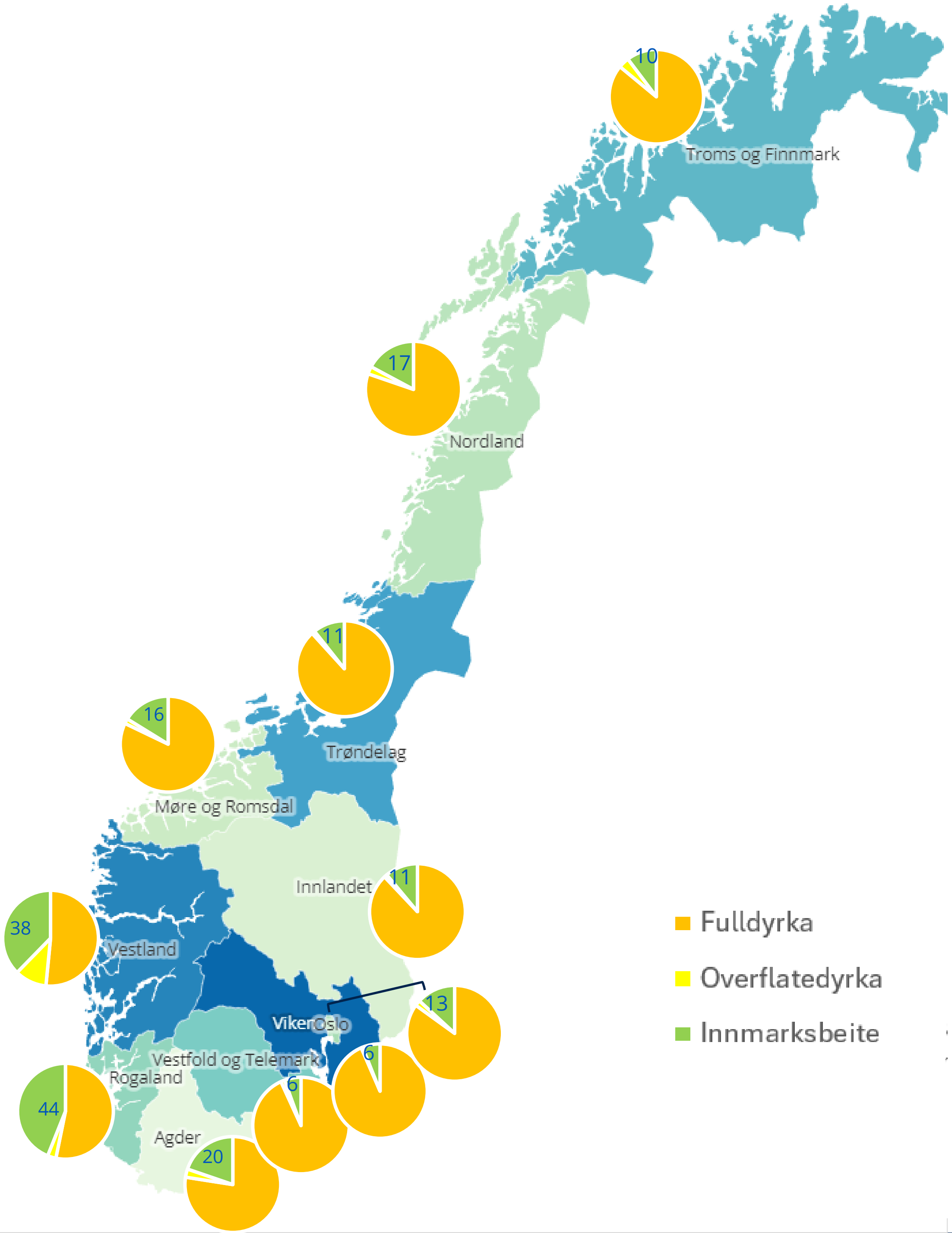

Innmarksbeita er viktig ressurs i Vestland

- ✓ Utgjer nær 40 % av jordbruksarealet i Vestland (meir langs kysten)
- ✓ Nær 60 % av areal innmarksbeite blir gjødsla. 40 % er ugjødsla *
- ✓ mineralgjødsel på nær 50 % husdyrgjødsel på ca. 25 %

Foto: Statsforvaltaren i Vestland, frå produksjonstilskot 2023, etter fylke pr. 2023

© Statsforvaltaren i Rogaland og Statsforvaltaren i Vestland

Innmarksbeita må vere godkjent som spreieareal før du spreier husdyrgjødsel, mineralgjødsel eller kalk!

NB! Gjeld no: Husdyrgjødsel på innmarksbeite krev godkjenning

Eige søknadsskjema frå kommunen.
Hugs uttale frå grunneigar.

Du slepp normalt ny godkjenning der du har dokument med tidlegare godkjenning.

Mineralgjødsel og kalk: til og med 2027 kan du spreie på tidlegare gjødsla beite *

Nytt beite: Du kan søkje kommunen om å bruke gylle for å opparbeide nye beite.

** Vist i gjødslingsplan frå 2022 eller 2023*

Foto: Øyvind Vatshelle

© Statsforvaltaren i Vestland

Ikkje alt innmarksbeite kan vere spreieareal for gjødsel

Unngå gjødsling på artsrik naturbeitemark!

Heller RMP-tilskot for beiting.

Foto: Øyvind Vatshelle

© Statsforvaltaren i Vestland

5. Avstand til vassdrag

Foto: :Øyvind Vatshelle

Unngå gjødsling nær vassdrag

Fulldyrka og overflatedyrka:
Minst 2 meter avstand til vassdrag med årssikker*) vassføring

Innmarksbeite: Minst 6 meter avstand til vassdrag med årssikker*) vassføring

**) = Tørkar ikkje ut oftare enn kvart tiande år.*

Frysing om vinteren reknast ikkje som uttørking.

Foto: Øyvind Vatshelle

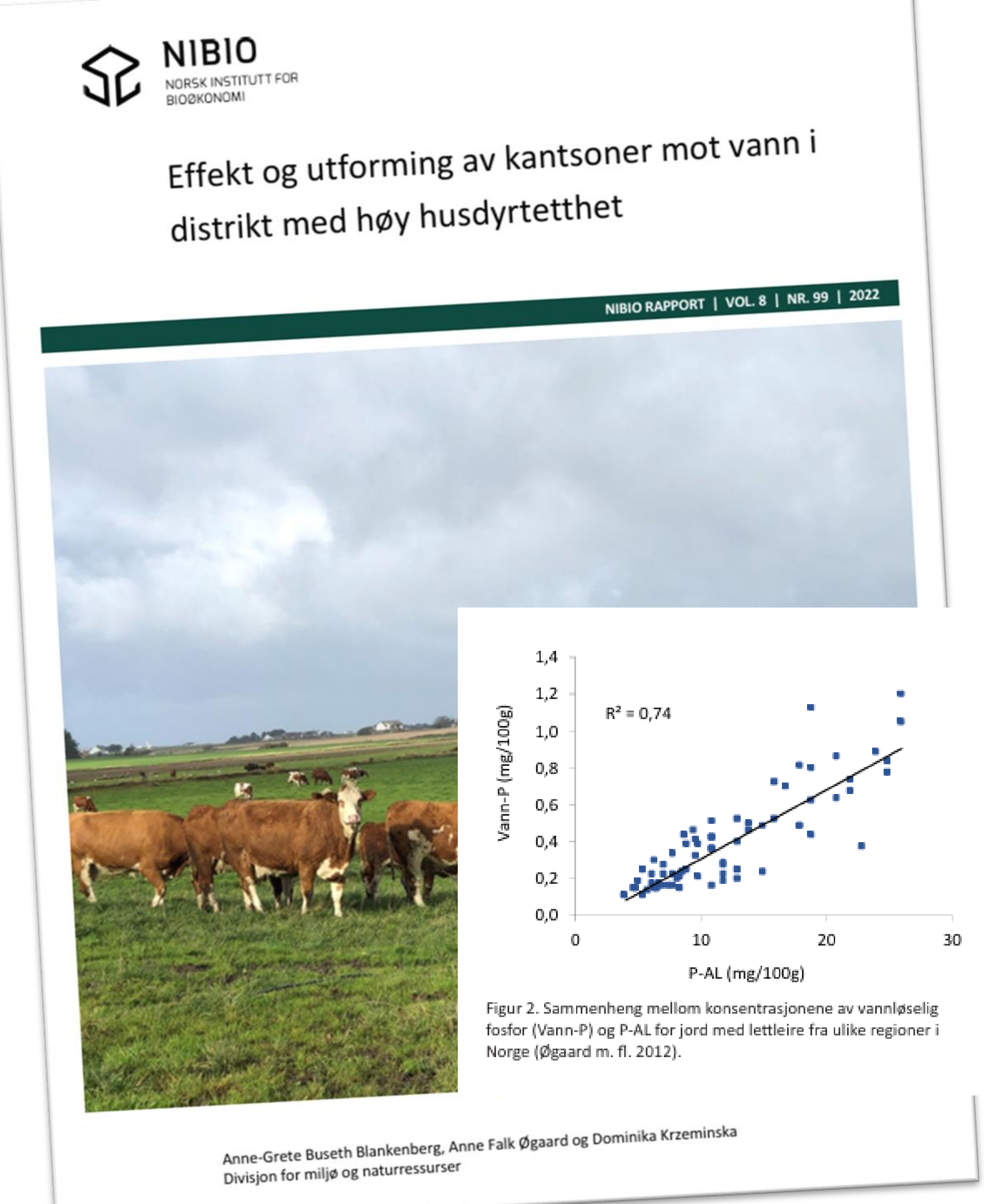

Figur 2. Sammenheng mellom konsentrasjonene av vannløselig fosfor (Vann-P) og P-AL for jord med lettleire fra ulike regioner i Norge (Øgaard m. fl. 2012).

Undersøking av kant-soner mot vatn på Jæren

Tett jord gir auka risiko for overflate-avrenning med fosfor til vassdraget.

- **Kantsonene* har litt <u>mindre tett jord</u>, og vil gi betre reinsing** : Næringsrik overflateavrenning frå enga kan då infiltere, og når ikkje til vassdraget.
- **Kantsonene* har noko <u>mindre fosfor i</u> jord og planter:** Mindre fosfor i jorda gir mindre utlekking av løyst fosfat til vatn.

Mykje fosfor i graset i enga og i ugjødsla kantsone på seinhausten, kan bli frigjort i løpet av vinteren. Graset i sona må bli hausta.

Graf: Øgaard, A.F., Kristoffersen, A.Ø. & Pedersen, R. 2012. Fosfor gjødsling betydning for fosforkonsentrasjon i jord og tap til vann. Bioforsk Rapport 7(147). 47 s.

* = ugjødsla kantsone eller naturleg vegetasjon

Avstand til vassdrag – anna drift

Plantevernmiddel

- ✓ Min. 3 meter frå overflatevatn evt. større avstand på etikett
- ✓ Forbode i kantsone

Jordarbeiding

- ✓ Min. 2 meter vegetasjonssone ved årssikker vassføring (kan vere gamal eng og hausting)

Naturleg vegetasjonsbelte

- ✓ Ikkje lov å fjerne buskar, tre og anna

Foto: Øyvind Vatshelle

6. Gjødslingsplan, gjødslingsjournal og jordprøver

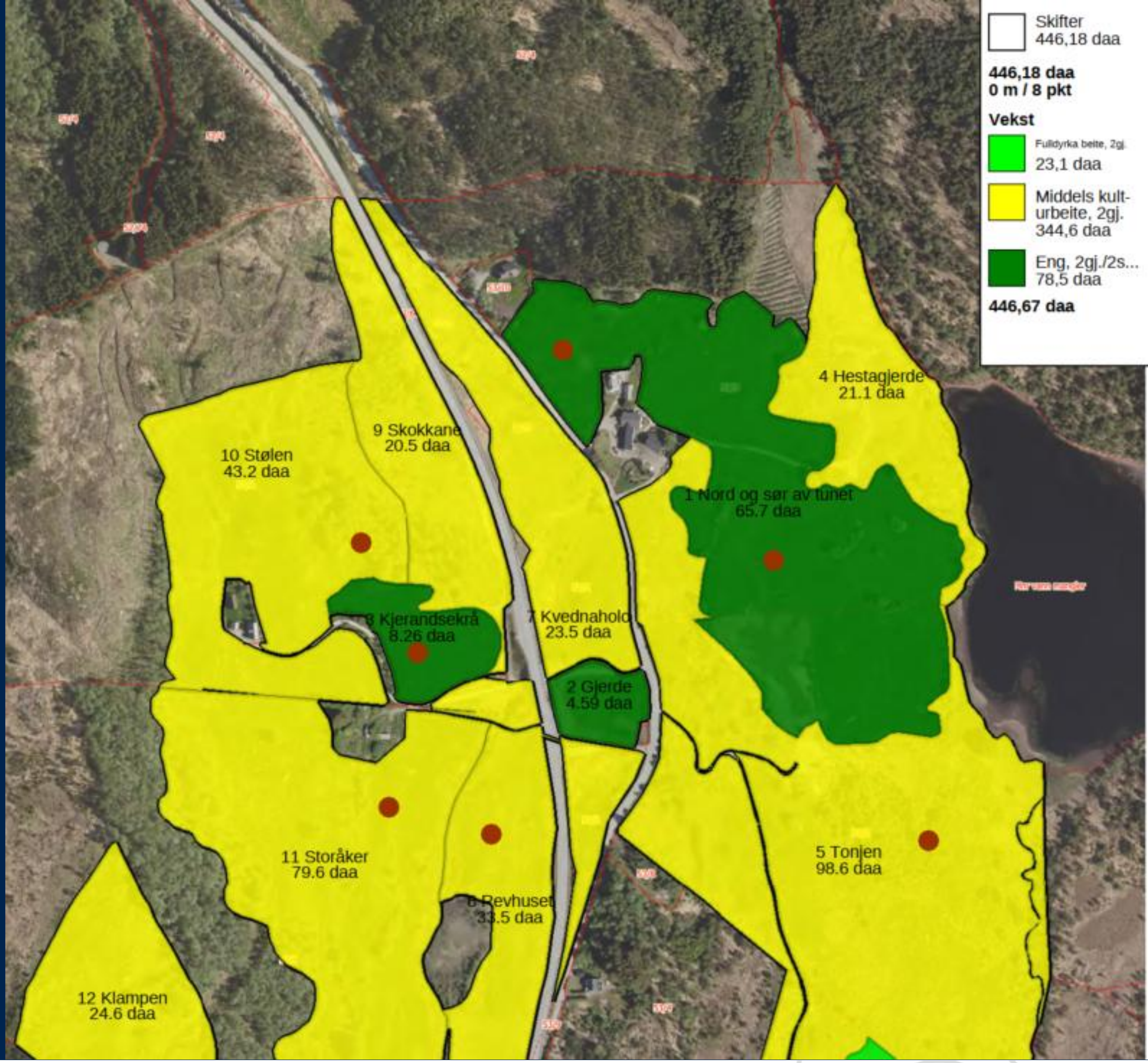

Statsforvaltaren i Vestland

Gjødslingsplan NYTT frå 2026

- Alle som gjødslar meir enn 25 daa må ha plan (eller meir enn 5 daa potet / grønsaker)
- Gamle fritak frå krav om plan gjeld ikkje
  Ikkje lenger høve til å søke kommunen om fritak.
  Ved særs ekstensiv drift kan ein søkje Statsforvaltaren om dispensasjon.
- Nytt: Gjødslingsplanen må vise husdyrgjødsel du tek i mot eller gir vekk!
- Gjødslingsplanen må bli oppdatert kvart år!

Foto: Øyvind Vatshelle

© Statsforvaltaren i Vestland

Gjødslingsplanen må bli oppdatert *årleg*

Alltid vurdere om attlegg ny plass, fleire dyr, anna mineralgjødsel, endra leigejord, rett årstal mm. RÅD:

Full gjennomgang av gjødslingsplan, når

- Nye jordprøver
- For å klare ny fosforgrense
- Vesentlege endringar: Auka produksjon, endring leigejord...

Kan justere planen sjølv, når

- Mindre endringar: mindre attlegg, bortfall av leigejord som ikkje er avgjerande for spreieareal, mindre endring gjødseltype...

Ny planlagt gjødsling må vere tydeleg
Planen må framleis vise kilo fosfor pr. dekar mm

Kan bruke same plan som førre år, når

- Same arealbruk og gjødslingsbehov på skifta, ikkje fornying

Skriv på vurdering og nytt årstal. Ikkje søknad.

Foto: Øyvind Vatshelle

NYTT frå 2026: Alle må føre gjødseljournal!

- **Alle** skal notere utført gjødsling! på papir eller digitalt ..
  - Òg ved ekstensiv drift
  - Òg om du ikkje må ha gjødslingsplan
- Gjødseljournalen skal vise:
  - kor og når det er gjødsla
  - type og mengd gjødsel
  - kor mykje nitrogen og fosfor for kvart areal
  - kor mykje nitrogen og fosfor totalt

Foto: Øyvind Vatshelle

NYTT frå 2026: Oversikt over gjødsel ein gir vekk/sel eller tek imot

- Om du tek imot organisk gjødsel med meir enn 75 kg fosfor (P) på eitt år: dokumentere mottak.
- Om du gir vekk / selgjer organisk gjødsel med meir enn 75 kg fosfor (P) på eitt år: dokumentere og rapportere.
- Dokumentasjon = lag oversikt med:
  - type gjødsel, mengd
  - kilo fosfor
  - dato og mottakar

75 kg P = til dømes ca. 150 kubikk gylle frå storfe, eller fastgjødsel frå 45 sauer (3 mnd fjellbeite).

Foto: Norsk landbruksrådgiving

Jordprøver

- Ulike krav til max alder:
  normalt max 8 år (§ 26)
  max 4 år: balansegjødsling (§ 20)
  max 4 år: potet og grønsaker (§ 21)
  max 2 år: avløpsslam (§ 22)

- Representative jordprøver, koordinatfesta, kan ta ut sjølv.
  Gamle kartfesta prøver er gyldig ut 2029.

- Analyseresultat skal (etter kvart) bli levert inn til offentlig register.

Foto: Øyvind Vatshelle

© Statsforvaltaren i Vestland

<table>
<tr><th>Utvalde krav Vestland</th><th>Frå 2025</th><th>2026</th><th>2027</th><th>2028</th><th>2029</th><th>2030</th><th>…</th><th>2033 →</th></tr>
<tr><td>Spreietidspunkt</td><td colspan="2">15. sept utan nedmolding
1. nov med nedmolding
Ikkje krav om hausting etter gj.
15. februar</td><td colspan="2">15. september
Hausting etter siste spreiing
1. mars
Føretak med overgangstid:
1. nov med nedmolding.
Ikkje krav om hausting etter gj.</td><td colspan="4">15. september
Hausting etter siste spreiing (slått, beiting, attlegg)
1. Mars</td></tr>
<tr><td>Fosforgrense</td><td colspan="2">3,5 kg P/daa</td><td colspan="3">2,8 kg P/daa</td><td colspan="2">2,5 kg P/daa</td><td>2,3 kg P/daa</td></tr>
<tr><td>grense innmarksbeite</td><td colspan="8">2,0 kg P/daa</td></tr>
<tr><td>Gjødsel innmarksbeite
husdyrgjødsel</td><td colspan="8">6 meter avstand til vassdrag
Søknadspliktig. Godkjenningar gitt før 1. feb 2025 gjeld framleis</td></tr>
<tr><td>mineralgjødsel</td><td colspan="3">Tillate der gjødslingsplan frå 2022 / 2023 viser at det blei brukt mineralgjødsel før 1. feb 2025</td><td colspan="5">Søknadspliktig</td></tr>
<tr><td>Gjødslingsplan</td><td>Som før
Gamle fritak ok</td><td colspan="7">§ 26: Nye krav til kven som skal ha gjødslingsplan.
Kommunen kan ikkje gi fritak, Statsforvaltaren kan vurdere dispensasjon.</td></tr>
<tr><td>Gjødseljournal</td><td>Ikkje krav</td><td colspan="7">§ 27: Alle skal føre journal,
òg dei som ikkje har krav om gjødslingsplan</td></tr>
<tr><td>Oversikt over gjødsel «bortskaffa» eller motteke meir enn 75 kg P</td><td>Ikkje konkret krav</td><td colspan="7">§ 27: Dokumentasjon når eit tek imot eller leverer bort større mengder organisk gjødsel.
(Når system for rapportering er klart: Krav om innrapportering av bortlevering.)</td></tr>
<tr><td>Jordprøver</td><td colspan="5">Jordprøver tatt før 2025 er godkjent så lenge dei er kartfesta mm.
(Når system for rapportering er klart: Krav om innrapportering av analyseresultat)</td><td colspan="3">Uttak og analyse av jordprøver skal følge krav i § 29</td></tr>
<tr><td>Bruk av avløpsslam</td><td colspan="5"></td><td colspan="3">Ikkje tillate dersom P-Al >= 14
Maks 25 kg P/daa i tiårsperiode</td></tr>
</table>

© Statsforvaltaren i Vestland

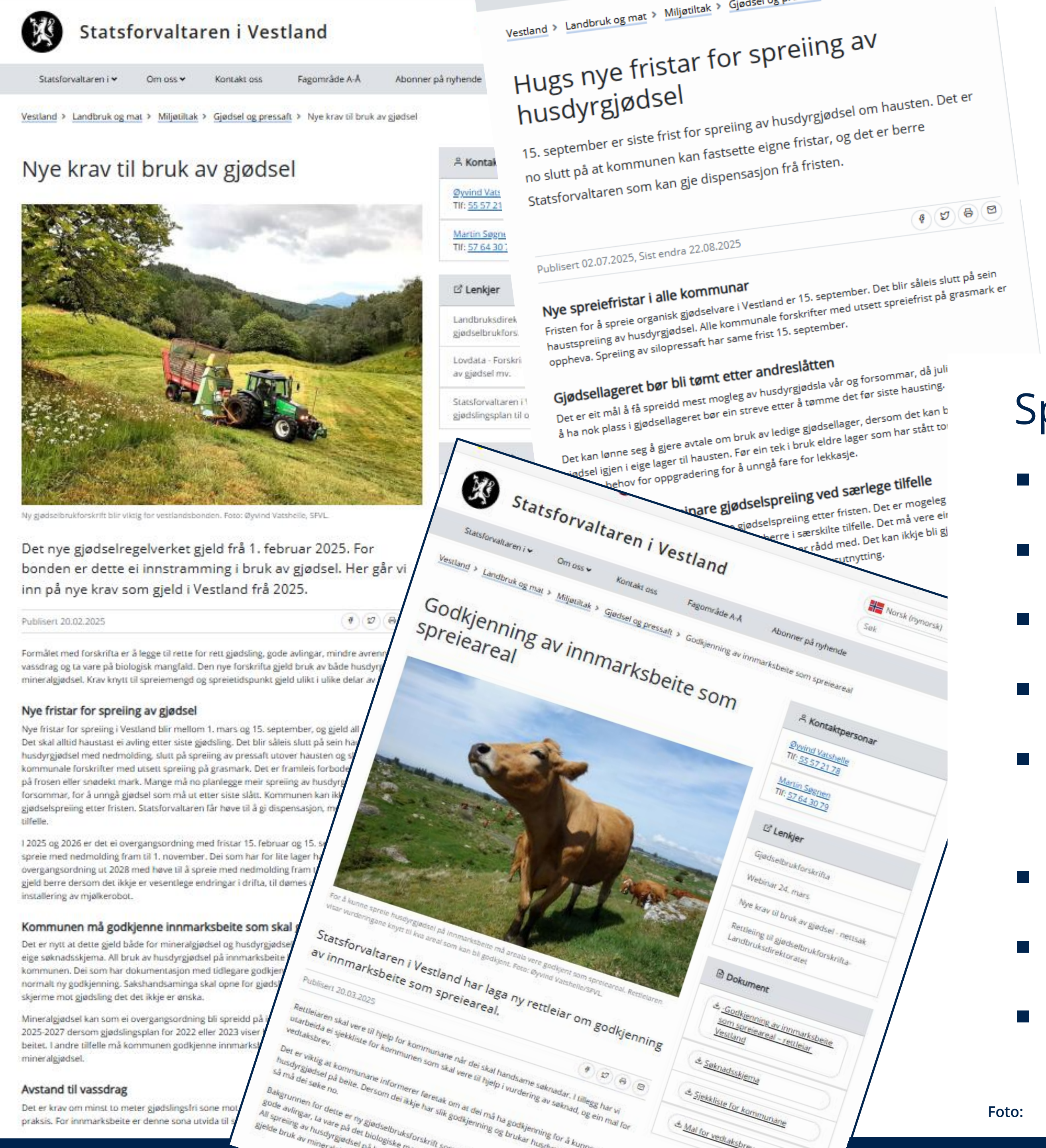

Rettleiing og søknad

Spørsmål kan rettast til kommunen!

- Rettleiing frå landbruksdirektoratet
- Kommentar/rundskriv landbruksdirektoratet
- Fosforkalkulator (landbruksdirektoratet)
- Nettsak om nye krav (Statsforvaltaren)
- Innmarksbeite som spreieareal (Statsforvaltaren)
  Søknad direkte til kommunen, evt. eige skjema
- Spreiefrist for gjødsel – søknadsskjema
- Nye krav til gjødslingsplan og gjødseljournal, 2026
- med meir ...

Foto:

Ta med heim:

- ✓ Søk om godkjenning no dersom du vil gjødsle innmarksbeite i år
- ✓ Start tidleg: rekne eigen arealsituasjon fram i tid
- ✓ Vurdere gjødsellager, transport og spreiing
- ✓ Få oversikt over gjødslingsplan, notat med utført gjødsling mm

Øyvind Vatshelle
seniorrådgjevar
oyvind.vatshelle@statsforvalteren.no
Tlf 55572178

Statsforvaltaren i Vestland

Facebook @SFVestland
Twitter @SFVestland
LinkedIn @SFVestland

Abonner på nyhende www.statsforvaltaren.no/vl

Foto: Øyvind Vatshelle

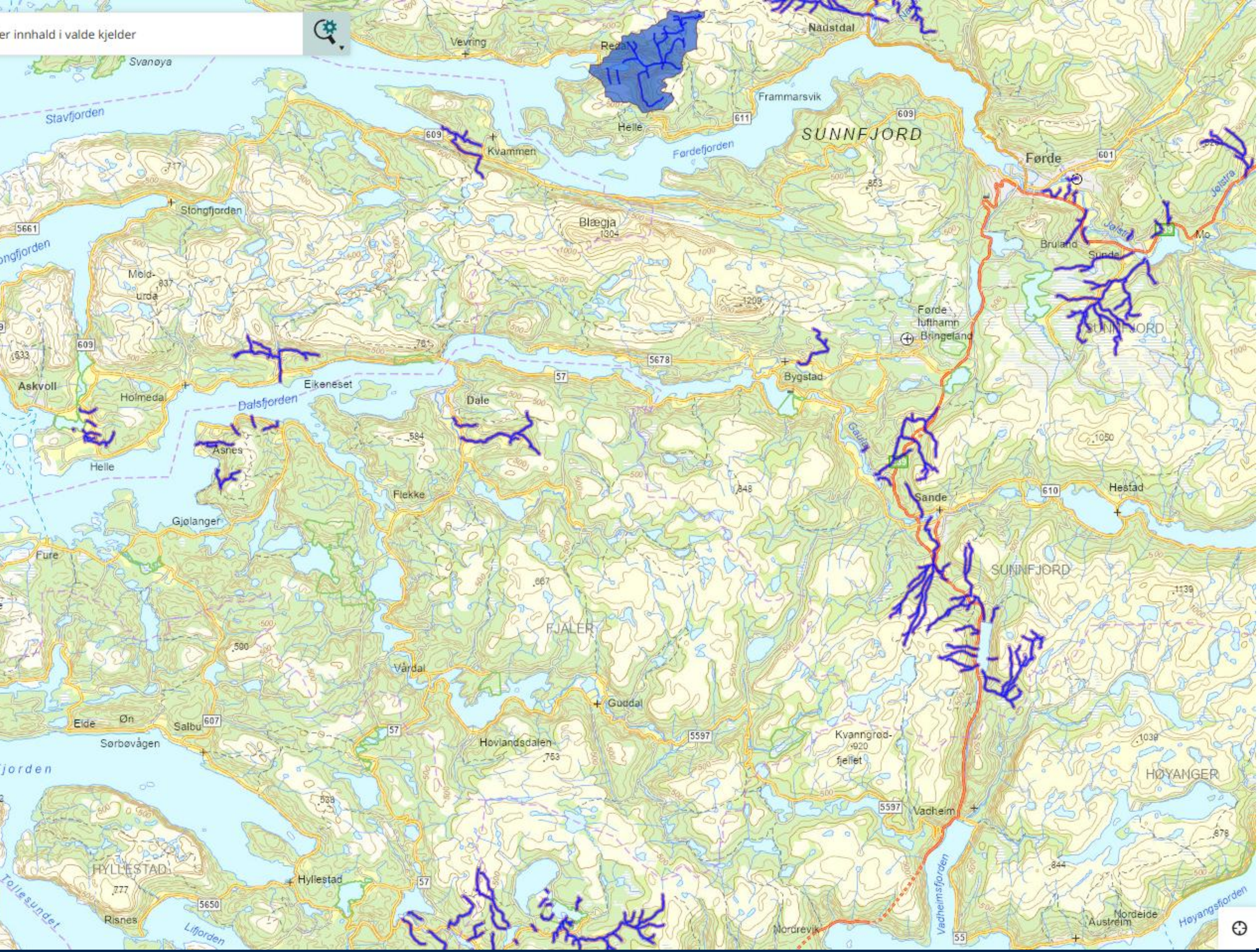

Vassdrag med dårleg vasskvalitet grunna nærings-avrenning frå jordbruket

Etter vassprøver, kan vere fleire plassar

Kjelde: Fylkesatlas og Vann-Nett

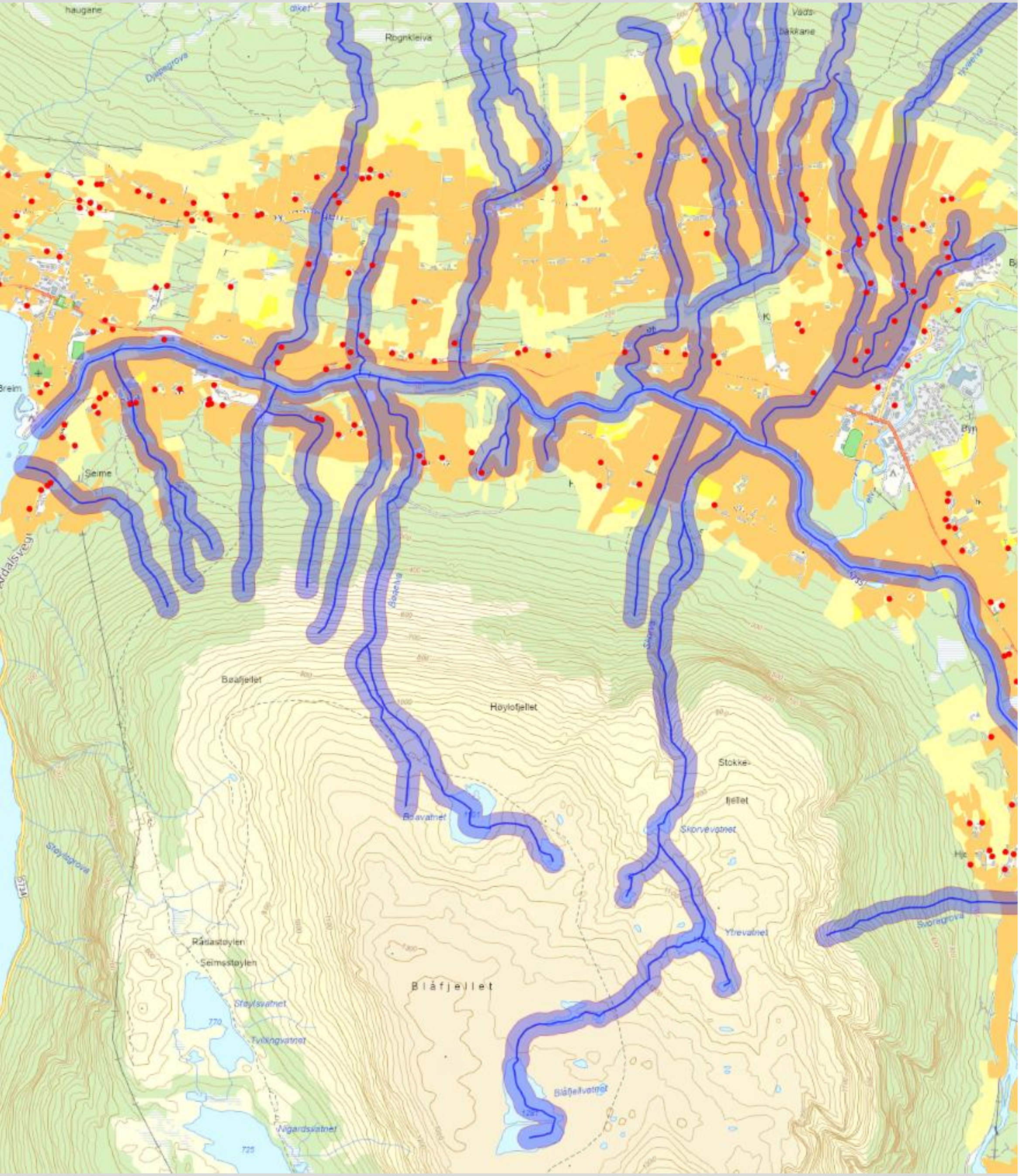

Døme Gloppen

Vassdrag med dårleg vasskvalitet, der næringsavrenning frå jordbruket er medverkande årsak.

Vann-Nett og fylkesatlas 2025

Det kan òg vere dårleg vasskvalitet andre plassar, utan at det er målt med vassprøve.

Teiknforklaring

Private avløp 2018

- Slamavskiljar

Kantsone i eng - elver

Kantsone i eng - elver

Kantsone i eng - alle

Kantsone i eng - alle

Jordbruksareal

- Fulldyrka jord
- Overflatedyrka jord
- Innmarksbeite

Foto: Fylkesatlas Vestland

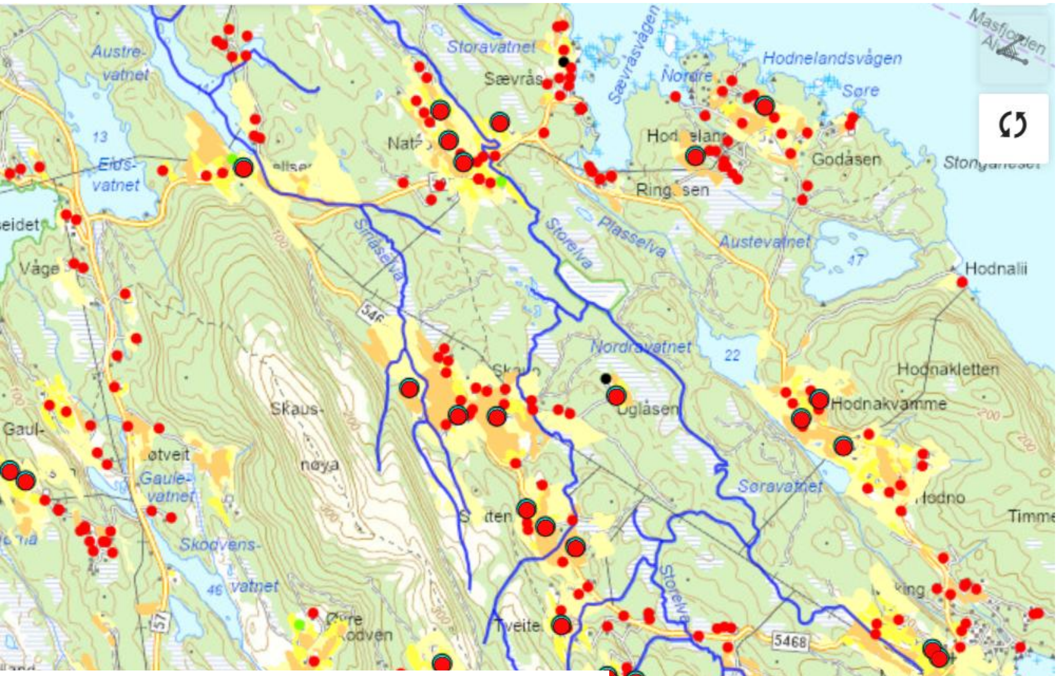

Storelva og bekker (Myking – Natås mm)

Teiknforklaring

Private avløp 2020
- Slamavskiljar
- Tett tank
- Minirenseanlegg
- Anna

Kantsone i eng - elver
- Kantsone i eng

Kantsone i eng - innsjøer
- Kantsone i eng

- Driftsenter i Vestland

Jordbruksareal
- Fulldyrka jord
- Overflatedyrka jord
- Innmarksbeite

Kantsone i eng - nedbørfelt elvemusling
- Kantsone i eng - nedbørfelt elvemusling

Døme frå Nordhordland: vassdrag med dårleg vasskvalitet, der næringsavrenning frå jordbruket er medverkande årsak.

Vann-Nett og fylkesatlas 2026

Etter vassprøver, kan vere fleire plassar.

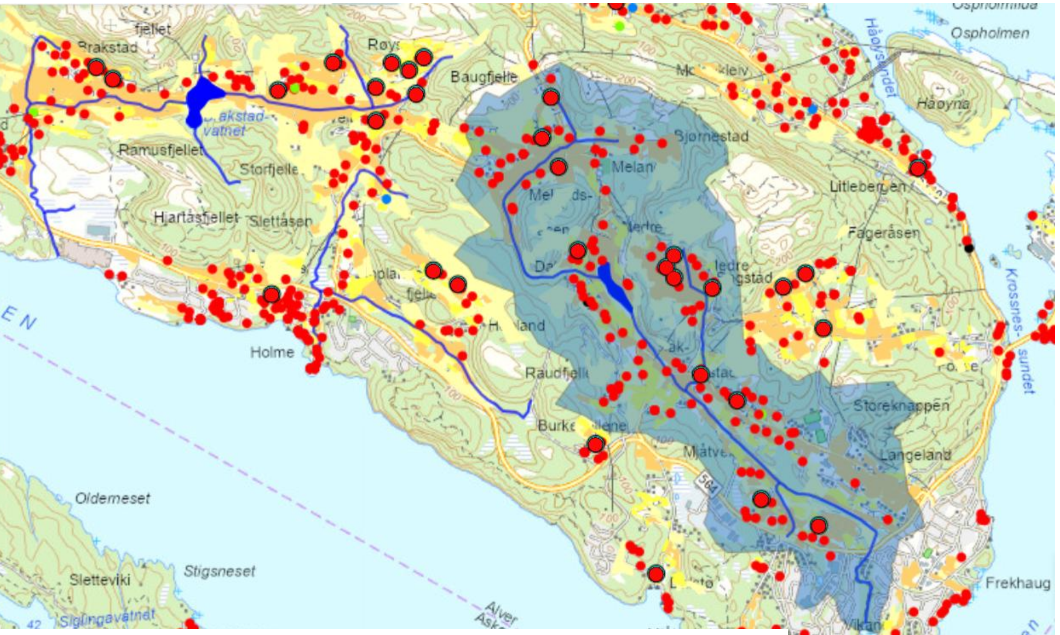

Mjåtveitvassdraget og Brakstadvassdraget (Holsnøy)

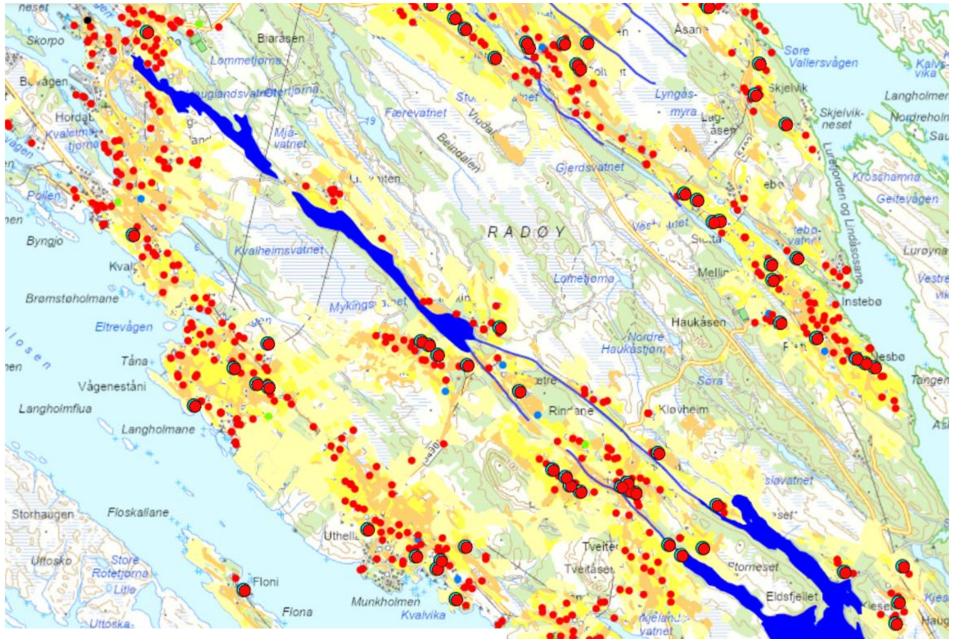

Hallandsvassdraget mm (Radøy)

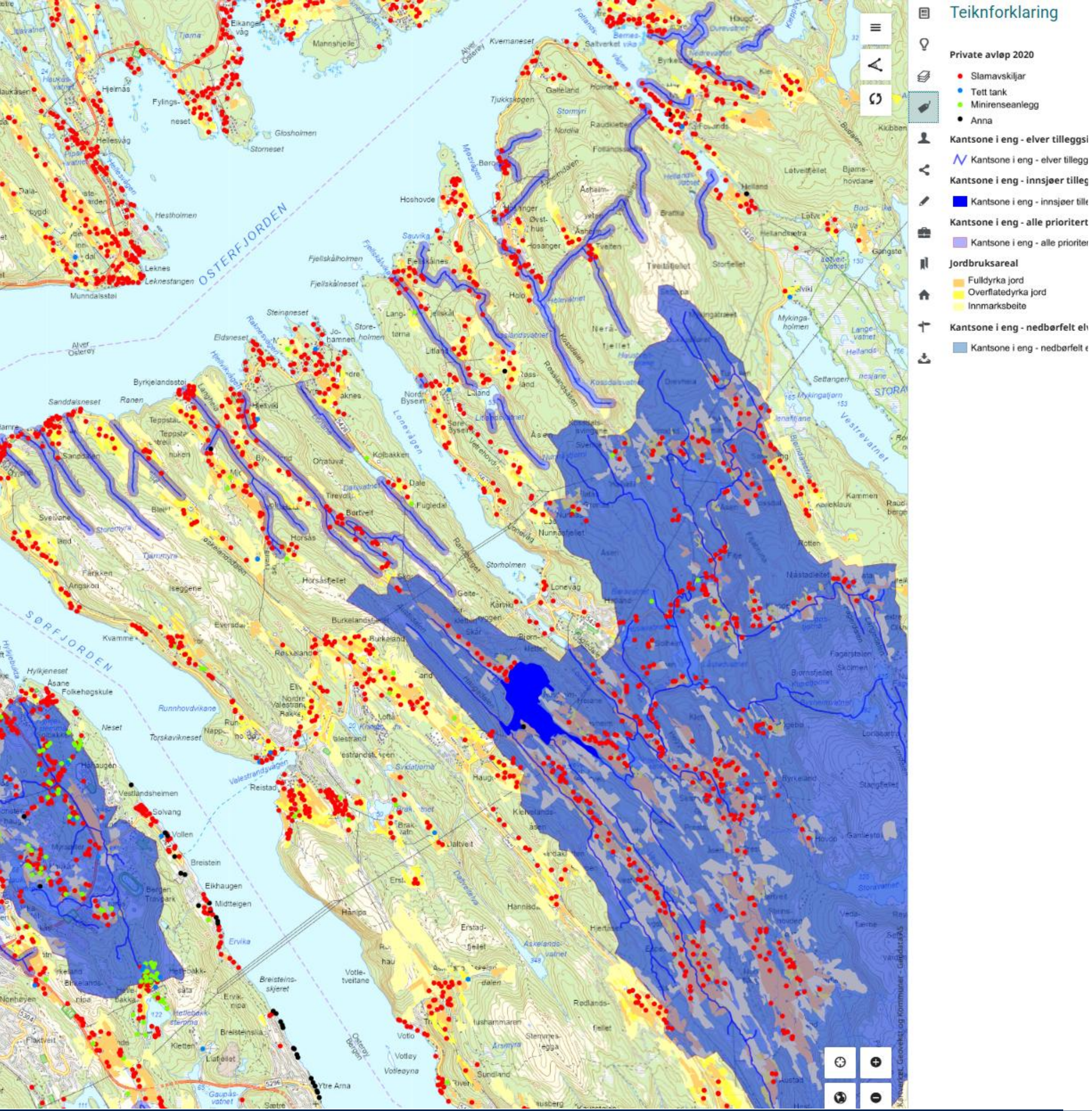

Døme frå Osterøy

Vassdrag med dårleg vasskvalitet, der næringsavrenning frå jordbruket er medverkande årsak. Vann-Nett og fylkesatlas 2025

Etter vassprøver, kan vere fleire plassar.

Inkl vassdrag med elvemusling (blå felt).

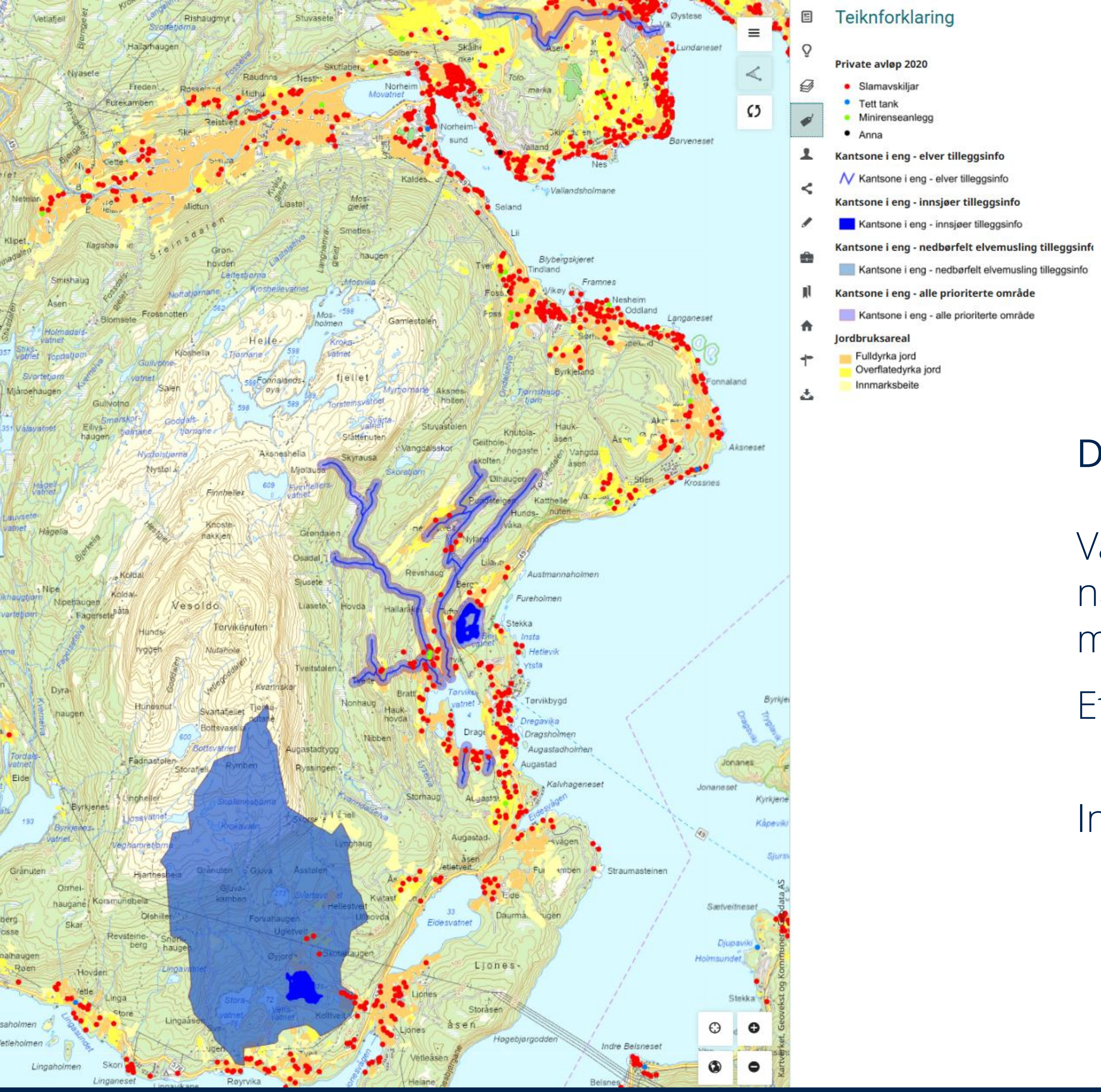

Døme frå Kvam

Vassdrag med dårleg vasskvalitet, der næringsavrenning frå jordbruket er medverkande årsak. Vann-Nett og fylkesatlas 2025

Etter vassprøver, kan vere fleire plassar.

Inkl vassdrag med elvemusling (blå felt).